

Inderdaad, wanneer de Kweekschool vakschool zal worden voor de onderwijzers van een bepaalde confessionele richting, dan mag dat onderwijs in die richting niet worden genegeerd of op zij gedrongen. Zoo is het minimum-aantal uren voor de talen vastgelegd, waardoor, in evenredigheid met andere vakken, voor de vrije beweging in speciaal gekleurde vakken niet veel tijd overblijft.

9. Zij zijn overigens van meening, dat tot heden door de Kweekscholen voldoende waarborgen in bovenbedoelden zin zijn gegeven. Zij meenen recht te hebben op 't vertrouwen van Regeering, Inspectie en publiek, dat zij boven alles 't belang zullen stellen van de volksschool, waarvoor zij hun kweekelingen opleiden en op loyale wijze de verkregen vrijheid zullen gebruiken.

De opleiding heeft er veel behoefte aan met rust gelaten te worden. Rust moet zij hebben, met een beetje niet al te schraal toegemeten vertrouwen. En dat kunnen velen haar maar niet geven. Daarom zegt stelling 10:

't Behoud der vrijheid voor elke Kweekschool, om haar eigen schriftelijke examenopgaven vast te stellen, is van belang voor 'n gezonde ontwikkeling der opleiding in moreel godsdienstig en paedagogisch opzicht. Dwang voert in dezen tot verstarring.

't Is zoo moeilijk te verstaan, dat velen maar niet kunnen inzien, dat wanneer er uniform schriftelijk werk wordt gegeven van uit Den Haag, dat daarmee een zeer groot deel van de toegestane vrijheid wordt teruggenomen. De voorbereiding wordt dan weer een aflichten op wat men mogelijk als opgaven verwacht, in plaats van dat de kandidaten rustig kunnen geven, wat met hen is behandeld en kunnen toonen, dat hun kennis verwerkt is.

Bij den strijd om de vrijheid der onderwijzers-opleiding staat een volksbelang op het spel. Daarom moet er een algemeen meeleven zijn in het verloop van den strijd. Daartoe op te wekken en eenigermate in staat te stellen, is ook de bedoeling van bovenstaande regelen.

Gr.

G. MEIMA.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

*De Gereformeerde Bond voor Duitschland.

In „De Gereformeerde Kerk" vertelt Ds. H. Bakker iets uit de geschiedenis van dezen Bond.

De „Reformierte Bund für Deutschland" werd in het jaar van Zwingli's 400sten geboortedag, 1884, opgericht. En niet maar toevallig. Daar was aanleiding voor. Wat meer is, de noodzaak werd gevoeld.

Omtrent dat jaar en al tientallen jaren daarvoor was er, ondanks allerlei tegenwerkende en ontbindende factoren, nog genoeg gereformeerde leven in Duitschland. Maar... het leek veel op een stroom, aan welks bedding de hand niet gehouden wordt.

Ziet, deze en nog andere oorzaken werkten er toe mede, dat het in 1884 tot oprichting van den Reformierten Bund kwam. Doel was, de onderhouding en handhaving van de geestelijke goederen der gereformeerde kerk in Duitschland, zoowel in de leer, als in den godsdienst en de kerkinrichting. Hiertoe wilde men iederen weg inslaan, die in verband met de belijdenisschriften en kerkordeningen van de afzonderlijke kerken, welke lid waren van den „Bund", oirbaar waren. Tegelijk wilde men zich van elke innemenging in de interne aangelegenheden van iedere afzonderlijke kerk-gemeenschap onthouden.

Tot dusverre zijn over de 200 synoden en gemeenten, ook vele particulieren, lid van den „Bund". Zijn bestuur heeft als voorzitter Prof. Lang, Halle a. S.; vicevoorzitter is pastor Kollhaus, Vlotho, Voorts: Prof. Bredt, Marburg; Consistoriaalrat Haenisch, Posen; Pastor Hesse, Elberfeld; Pastor Hellmann, Göttingen; Pastor Hollweg, Gildeshausen; Pastor Lauffs, Barmen; Pastor Leemhuis, Oldersum; fabrikant Siebel, Freudenberg, penningmeester.

Allerlei uitgaven zendt men in 't licht. De algemeene vergaderingen, die jaarlijks worden gehouden, zijn van gewicht. Drie tehuizen voor gereformeerde studiozen, te Halle, Erlangen en Göttingen, werden geopend. In de laatste academiestad werd ook een professoraat gesticht, dat de bekende hoogleraar Karl Barth vervult. Te Elberfeld kwam het tot een gereformeerd predikanten-seminarium. Op die wijze poogt men, zich zoveel mogelijk aansluitende bij het historisch-gegevene, den gereformeerden zuurdeesem in de drie maten meels van het Duitsch-kerkelijke en godsdienstige leven in te brengen; overtuigd dat er nog altijd van het aloude, gereformeerde beginsel een weldadige, sterkende en zegnende invloed uitgaat op kerk en volk.

Zonder zegen is al deze inspanning niet gebleven. Ja, er kwam krachtige opwaking. Hiertoe heeft Prof. Barth het zijne bijgedragen. Ik lees in het „Jahrbuch": „Niet weinig heeft daartoe (n.l. tot het nieuw opwaken van het gereformeerde besef in onzen tijd) bijgedragen de theologie van Prof. Karl Barth; hij is een machtige strijder geworden door zijne theologie, die tot louze heeft; soli Deo gloria! Aan niets hebben we meer behoefte, dan aan een geslacht van theologen, die in de gereformeerde leer onderwezen zijn".

Ook wij slaan met sympathie de ontwikkeling van den Bond gade.

De invloed van Barth echter — wij mogen dit niet verzwijgen — vervult ons met zorg.

In het bovenstaande uitknipsel mogen wij wel de volgende rekrutatie aanbrengen: Barth is met meer hoogleeraar te Göttingen, maar te Münster i. W.

Buitenlandsche voorlichting.

Is het buitenland over het algemeen over Nederland niet goed ingelicht, ons kerkelijk leven maakt daarop geen uitzondering.

Zoo vermeldt de „Christliche Welt", dat de zaak-Geelkerken scheuring bracht in de Christelijke Gereformeerde Kerk, die haar theologische school te Apeldoorn heeft. Hoewel wij er volstrekt niet trotsch op zijn, dat de Gereformeerde Kerken dit schisma ondergingen, zoo mag dit ter wille van de waarheid door genoemd blad wel worden tegengesproken.

De „Grand Rapids Press" weet mede te deelen, dat Ds Kersten de leidende figuur is in de Gereformeerde Kerken! Natuurlijk worden er nog eenige beschouwingen aan vastgeknoopt.

Een kerkelijke inlichtingsdienst zou hieraan veel kunnen verhelpen.

Het schisma te boven.

De Christ. Geref. Kerk in Amerika is, blijkens het Jaarboek voor 1927, het schisma geheel te boven. Ging volgens het vorige Jaarboek het ledental achteruit, thans is het verlies niet alleen aangevuld, maar gaat de winst boven het verlies uit. De Amerikaansche „Wachter" schrijft:

Door vergelijking van de statistiek met die van verleden jaar blijkt, dat onze kerken weer een periode van groei zijn ingetreden. Meldde het Jaarboekje verleden jaar meestal verlies doordat sommige gemeenten zich aan ons kerkverband onttrokken, thans viel er weer aanwinst te boeken. Het aantal gemeenten vermeerderde met één. We tellen 461 huisgezinnen, 1165 lidmaten en 1540 zielen meer dan verleden jaar. Het aantal gemeenten, waarvan tegenwoordig 52 vacant zijn, bedraagt 255. We hebben 21,681 huisgezinnen, 48,777 lidmaten, terwijl het zielental 103,920 bedraagt. Het aantal leeraars vermeerderde met acht. Ook de emeritipredikanten mederekende (28) en de anderen, die in zendingswerk of aan inrichtingen voor onderwijs, of van barmhartigheid bezig zijn (37), dan hebben onze kerken thans 206 leeraars. Dienstdoende professoren voor de Theologische School zijn er zes, en voor het College achttien, met inbegrip van enkele instructoren. De professoren F. M. Ten Hoor, W. Heyns en K. Schoolland zijn de emeriti dier inrichtingen.

Mecht ook ten onzent het schisma eenige achteruitgang in leden veroorzaken, het lijdt geen twijfel of in dat opzicht zal het ook hier geen sporen achterlaten.

HEPP.

PERS-SCHOUW.

Spinoza en het Jodendom.

Van de hulde, die dezer dagen de nagedachtenis van Spinoza bewezen is, hebben we in deze rubriek maar geen melding gemaakt. Die Spinoza kennen, zouden er te weinig aan hebben, die hem niet kennen, te veel, tenzij ze zelf hadden behoord tot een comité ad hoc. We willen een uitzondering maken voor wat de Velders, die onder ons nog altijd bekend is om zijn prediking onder Israël, opmerkt in „Noord Hollandsch Kerkblad". De Velders zegt:

Wij zien Baruch de Spinoza of Benedictus d'Espinoza, al naar wij de namen Portugeesch of Spaansch noemen, allereerst als jood.

De joodsche Gemeente te Amsterdam heeft door Uriel da Costa en Spinoza, die niet zoo lang na elkander optraden, iets van den ouden strijd der Farizeeërs en Sadduceeërs en van den gehaten strijd der Epicureeërs zich zien herhalen.

De nog zoo pas gevestigde Synagoge in onze hoofdstad had groote strijden in eigen kring medegemaakt. Misschien is er in Amsterdam nog wel een deeltje joden, dat Spinoza zou uitstooten, maar er zijn er veel meer, die hem huldigen. Het feit alleen, dat de groote filosoof „jood" was, is immers voldoende om met hem te dwepen.

En „jood" zijn, dat werd 250 jaren geleden anders beoordeeld dan nu. Naar joodsche opvatting, was de geleerde Spinoza een lid van het Am haaretz (onwetenden), omdat hij de openbaring Gods verwierp. Want al was Spinoza geen pantheïst in den groven zin, zooals da Costa opmerkt, toch was hij pantheïst. Hij erkende geen schepping, maar wijziging van het altijd bestaande Wezen. „Het eeuwige zijnde" laat geen plaats voor het woord der openbaring. En het klinkt toch tegelijk leeder als Spinoza zegt: „God moet gekend worden en Hem te kennen en belangeloos lief te hebben is het beginsel van alle plicht en de zaligheid zelf".

Ik kan mij voorstellen, dat zoo'n uitspraak, als zij in een lezing gebruikt werd, op heel velen indruk zou maken, vooral als zij gebruikt werd door den vader van de stelling, die haar ook beleefde. Want niemand zal Spinoza voor een diepzinnig man houden, die klaar meende te zijn als hij maar denkproducten leverde; ieder die iets van den Amsterdamischen jood uit de 17e eeuw weet, moet toegeven, dat hij zijn leven met zijn stelsel in overeenstemming heeft trachten te brengen.

Maar wie in de 17e eeuw de Goddelijke openbaring loochende, wie het Woord van den Eeuwigen durfde te verwerpen, diens neusrug mocht nog zoo gebogen zijn en hij mocht kunnen bewijzen van joodsche afkomst te zijn, hij werd niet als jood erkend. „Jood" en eigengemaakte godsdienst, al was die dan nog zoo wijzeerig uitgedacht, dat ging niet. Wie dan na verhoor en vermaan volhield, die werd uitgeworpen. En wie heeft nooit de schilderij gezien, die de uitwerping van Spinoza uit de Amsterdamse Synagoge voorstelt? Hij werd door de joden met den dood bedreigd, en om de joden heeft Spinoza zijn geliefde Amsterdam moeten verlaten. Maar als hij te Rijnsburg rustig meent te wonen, dan blijkt, dat de Synagoge de tucht niet met vermanen en censu-

reeren laat ophouden, maar dat ook de Synagoge de consequentie aanvaardt bij het onboetvaardige lid, door den ban te gebruiken.

De groote ban is over Spinoza uitgesproken. Dat betekent voor een jood niet, dat hij geen lid meer is van de godsdienstige gemeenschap, maar dat hij niet meer wordt erkend als lid van het ras, dat z'n familie niet doet, of hij niet bestaat, dat Vader Spinoza in alles met één kind minder rekende en hij nooit, als naar het getal kinderen gevraagd werd, medegetoeld mocht worden. Spinoza stond dus zonder familie en daardoor ook zonder geld.

Wij weten, dat hij het met het stijpen van brillen en glazen van verrekijkers zoo ver kon brengen, dat hij heel sober in zijn onderhoud kon voorzien. En wij gelooven niet, dat dit den geleerden Spinoza te veel is geweest. Zijn denkkracht zocht een uitweg, maar wat den kinderen goopenbaard is, was hem verborgen.

En bij den eigenaardigen filosoof hebben de menschen van heden den 250sten sterfdag herdacht. Ook echt joodsch! Want de jaargetijden worden gerekend naar den sterfdag. De uitgebinnene wordt dus 250 jaren na zijn dood, in zekeren zin, weer in de joodsche sfeer betrokken.

Maar Jeruzalem, dat toch het centrum van het jodendom moet zijn, heeft in lasjoon kadoosch (heilige taal) een telegram naar Den Haag gezonden om instemming te buigen met de hulde.

Daarmede heeft dus de joodsche Universiteit het werk van de joodsche kerk geloofend en het gedrag van de familie Spinoza tegenover den zoon en broeder afgekeurd. De joodsche wetenschap heeft de joodsche belijdenis miskend, omdat de joodsche wetenschap niet uit de openbaring Gods leeft, maar als hoogste licht de rede erkent.

Maar Klausner poseert voor godsdienstig en Buber met z'n „Ich und Du" zal er misschien wat op vinden om het telegram plausibel te maken voor de Synagoge. Maar Spinoza, eens door de joden als jood miskend is nu door de joden geëerd en in toespraak en geschrift moest juist uitkomen, dat hij jood was. Spinoza jood? Een stap verder en hij was een Pascal geweest, die wel het Woord als openbaring Gods leerde erkennen.

De boete is altijd goed, (tenzij ze erger is dan de zonde. Er is een boetedoening, die de zonde te boven komt; er is er ook een, die niet aan de zonde toe komen kan, omdat zij niet meer aan het werk kan komen, dat de fout kon begaan. De grondwerkers kunnen de fonten van de opperhul op den hovensten steiger wel beweenen, doch niet corrigeren.

Prof. Buytendijk over leed en dood.

In Den Haag heeft prof. Buytendijk vier lezingen gehouden, voor genoodigden. De derde ging over het lijden (leed en dood). Daarin zeide prof. B. volgens verslag in „Het Vaderland" (14 Maart):

Het is fout te denken, dat het leed zinloos zou zijn en ook, dat er buiten den mensch geen leed in de natuur zou bestaan. Volgens Spr. is bij het pijn-gewaarwording aanwezig, zelfs bij het eencellige. Hoe primitiever het dier, hoe geringer de pijnafwijzing, hoe primitiever het volk, hoe geringer zijn leed.

Merkwaardig is ook dit:

Het geheel lijdt in zijn deelen (volksleed, familie-leed). Het leed zou dus zijn een der diepste aanwezigingen van saamhoorigheid. Er is ook een leed dat ontstaat door allen weerstand van het organische: een botsing zoowel stoffelijk als geestelijk tusschen het anorganische en het organische. Spr. kwam toen op het geboorteleed. Overal waar het groeiend organische stoot op weerstand, is bron van leed. Zoolang het organische zich ontplooit en het oude loslaat, het nieuwe aanvaardend is er in het organische zelf geen leed. Eindelijk is er leed als het organische gaat uiteenvallen en daarom is de dood als desorganisator de grootste leedvorm.

Volgens prof. Buytendijk — altijd weer, indien „Het Vaderland" juist verslag geeft; en dat schijnt wel, omdat de 4 lezingen tegelijk worden „verslagen" — is dit de christelijke opvatting van het leed:

Zij leert, dat het leed moet worden overwonnen door het offer. Het offer bluscht het leed door de liefde. Het dulden van pijn is blusschen van het leed door de liefde. Het leed vraagt altijd iets, ten slotte vraagt het het leven. Spr. wees nog bijzonder op het Janus-gelaat van het offer: den pijnlijken trek en den glans van de zegepaal.

Isolatie en negatie van het leedprobleem is in de nieuwe natuurwetenschap niet langer duldbaar. Ook dit probleem moet worden bezien in het volle leven.

Tenslotte volgde hier het complete verslag van de vierde lezing (het probleem van den dood), ook weer uit „Het Vaderland":

Leven en Dood hooren bij elkaar. De Natuur leert de saamhoorigheid van beiden. In elke jubeling van het leven is de ondertoon van den dood. Ze zijn gelijk en onafscheidenlijk als licht en schaduw.

Spr. wees op het verschil van dood-zijn tusschen dier en plant en steen. In het doode dier treedt altijd nog iets van het levende ons tegemoet.

De doodsverschijnselen zijn bij het organische overal gelijk: verzwakking, verkleuring.

Velen brengen den dood in verband met de geslachtsfunctie en voortplanting. Zij zou begin van het sterven zijn. De soort sterft, volgens spr., evengoed als het individu, maar het doodsproces van mensch, dier en plant verschilt.

De mensch heeft niet te maken met den dood maar met zijn dood, waarbij moet worden onderscheiden natuurlijke dood en incidentele dood.

Oud worden is invlijding, maar er bestaat tweerij oud worden. Het oud worden distancieert, schept afstand. Er is een oud worden dat zich manifesteert aan het lichaam, en ook een dat zich openbaart

in het
sich ui
Spr.
en leed
heide,
elke lie
onthult
overwo
is een
zoodat
trion
Voor
Hij is
gevalle
Hoe
tegenov
dat de
welke
In
niet to
gaat da
daarin
sprake.
Voor
heffeb
het off
van de
dat de
Na d
den we
volgens
filosofie
hoogere
Christu
de lieft
de ken
der ver
denn ka

Kennis
dijk is le
m we r d e
het terrein
gegeven v
dachte. T
filosofie"
der weten
verband t
dat de ge
voorgedra
Gehoe
merk ik
waarvan
maar ook
door prof
wordt; al
zei onlang
werker),
deze rede
beweren.

Waarom
Allereer
niet gema
loof wille
te herinne
missen, al
lijk dan g
onze helij
gaarne he
zelf weige
verband d
een hebb
hierin zie
prof. Buy

Ook bu
Prof. Buy
en velen z
„Woord e
plaatsen,
dat de cri
gedachte
heden van
moelijke
want pro
van de g
„geloof"
niet in ee
zien, als
maken wi

Indien
geloof in
nismening
erkenning
Buitendijk
voor hun
e el geno
dachte; en
staat in d
fisch inzi
sterk tege
Indien
natuurfilo
prof. Buy
zij ten m
men nog l
gebracht.

In het
W. Oberm
nij en m
positie va
Meen
wordt.